

TÜRKİYE’NİN FİLİSTİN GÜNDEMİ
OCAK-ŞUBAT 2019

Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi

2019

Türkiye'nin Filistin Gündemi: Ocak-Şubat 2019

Gündem

Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi

Araştırma ve İncelemeler Birimi

Şubat, 2019

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi'ne aittir. Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi'nin izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi; siyasi kalkınma meselelerinde, karar almada ve demokratik değerlerin ve itidalli olma değerinin yüceltilmesinde uzman bir kaynak olmaya çalışan bir araştırma merkezidir.

Toplumlar inşa etmeleri, medeni ülkeler kurmaları ve kendi geleceklerini kendileri belirleme, - hürriyet-eşitlik-insanlık onurunu ayakta tutma ilkelerine dayalı bir demokrasi kurmaları için; bölgedeki fertlerin, cemaatlerin ve partilerin; siyasi güçlerinin ve imkânlarının geliştirilmesine ve şiddeti ve yandaşlığı bırakmaya yardımcı olan; ölçülü olma, çoğulculuk, itidalli olma, hoşgörü ilkelerinin manalarının derinleştirilmesi ve halkların (özellikle de Filistin Halkı) sosyal ve sivil haklarını kazanmalarına katkı sağlamak Merkez'in hedeflerindedir.

Vision Center for Political Development

İkitelli OSB Mah. Atatürk Blv. NO:54 Mahmut Torun İşmerkezi, K:7 D:20 34490, Başakşehir/İstanbul

Tel: +90 212 631 0107

www.vision-pd.org/tr

TÜRKİYE’NİN FİLİSTİN GÜNDEMİ

OCAK-ŞUBAT 2019

İçindekiler

Türkiye’de Filistin Etkinlikleri.....	4
“Filistin Gecesi” – Eskişehir.....	4
“Filistin Özgür Olmadıkça Tüm Şehirler Tutsaktır” Konferansı – Zonguldak.....	4
“Dava Filistin” Oyunu – Ankara.....	4
“İsrail, Filistin topraklarında yeni bir Apartheid uyguluyor”.....	4
“Mekke'nin Kurtuluşundan Kudüs'ün Kurtuluşuna” Programı – İstanbul.....	4
Gaziler ve şehit yakınları İsrail’e tepki göstermek için Kudüs’e gidecek.....	5
"Hepimiz Meryem'iz".....	5
Filistin’deki Etkinlikler	5
Batı Şeria’da “Osmanlı Döneminde Kudüs Vakıfları” konferansı.....	5
Mirasımız Derneği’nin “2018 Kudüs Raporu” Açıklandı	6
İsrail’in Uluslararası Geçici Varlık (TIPH) kararı hakkında tepkiler	6
Dışişleri Bakanlığı	6
AKP Sözcüsü Ömer Çelik	7
Diğer gelişmeler.....	7
Erdoğan, İsrail Parlamentosundaki Arap kökenli milletvekillerini kabul etti.....	7
Filistin’e giden turist sayısı 2018’de 3 milyonu geçti	8
Makaleler	8
Zekeriya Kurşun: Haaretz Gazetesi’ne cevap: Kudüs’te Yahudiler ve Osmanlılar.....	8
Yasin Aktay: ABD’de Filistin-İsrail konusunda “susmanın ihanet sayıldığı nokta”.....	9

Türkiye’de Filistin Etkinlikleri

“Filistin Gecesi” – Eskişehir

Eskişehir Tepebaşı Belediye Başkanı Dt. Ahmet Ataç, Filistin Gecesi etkinliğine katılarak Eskişehir’de yaşayan Filistinliler ile bir araya geldi. Tepebaşı Belediye Başkanı Dt. Ahmet Ataç konuşmasında “Eskişehir’de bu kadar çok Filistinli kardeşimizin yaşamasından mutluluk duyuyorum. Gençliğimizde haksızlığa karşı mücadele eden Filistinli halk liderlerini heyecanla takip ederdik. Geçen yıl düzenlediğimiz Uğur Mumcu’yu anma programında Filistin Büyükelçisi Dr. Faed Mustafa’ya yılın siyasetçisi ödülünü takdim ettik. Bildiğimiz doğrulardan asla ayrılmayacağız ve Filistin halkının bağımsızlığı için mücadele edeceğiz” ifadelerini kullandı. Tepebaşı ve Filistin’in Selfit Belediyeleri arasında kardeş şehir antlaşması bulunmaktadır.ⁱ

“Filistin Özgür Olmadıkça Tüm Şehirler Tutsaktır” Konferansı – Zonguldak

Filistin’in Ankara Büyükelçisi Faed Mustafa, Memur Sendikaları Konfederasyonu (Memur-Sen) ile Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası (Bem-Bir-Sen) tarafından düzenlenen "Filistin Özgür Olmadıkça Tüm Şehirler Tutsaktır" konulu konferansa konuşmacı olarak katılmak üzere Ereğli ilçesine geldi. Büyükelçi Faed Mustafa, ilçede çeşitli kurum ve kuruluşlara da ziyaret gerçekleştirdi.ⁱⁱ

“Dava Filistin” Oyunu – Ankara

Yön Sanat Atölyesi bünyesinde tiyatro eğitimi alan engelliler ile suça sürüklenmiş ve rehabilite edilen gençler, başkentli sanatseverler için "Dava Filistin" oyununu sahneledi. Oyunda, Filistin halkının yıllardır verdiği var oluş mücadelesi ve İsrail askerlerinin Filistinli Müslümanlara karşı uyguladığı şiddet olayları ele alındı. Filistin'in Ankara Büyükelçisi Faed Mustafa, oyunu çok beğendiğini ve bu sayede Türkiye'nin mesajının Filistin halkına ulaştığını söyledi.ⁱⁱⁱ

“İsrail, Filistin topraklarında yeni bir Apartheid uyguluyor”

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Sosyoloji Bölümü ve Tarih Bölümü tarafından 2008 yılından bu yana düzenlenen, Hrant Dink Anısına İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Konferansı 11. yılında dünyaca ünlü Filistinli yazar, hukukçu, insan hakları savunucusu Raja Shehadeh'i konuk etti.^{iv}

“Mekke'nin Kurtuluşundan Kudüs'ün Kurtuluşuna” Programı – İstanbul

Hak-İş İstanbul Başkanlığı tarafından Mekke'nin 1389. Fetih yıl dönümü münasebetiyle "Mekke'nin Kurtuluşundan Kudüs'ün Kurtuluşuna – İşgale Karşı Haklar İçin Sendikal Dayanışma ve Mücadele" temasıyla bir program düzenledi.

Cemal Reşit Rey'de düzenlenen programa Hak-İş Konfederasyonu Genel Başkanı Filistin ve Kudüs'e destek Sendikalar Birliği Başkanı Mahmut Arslan, Hizmet-İş Onursal

Başkanı ve Hak-İş Kudüs ve Filistin Sendikal Dayanışma Komitesi Başkanı Hüseyin Tanrıverdi, Öz Maden İş Genel Başkanı Fahrettin Kütükçü, Hak-İş İstanbul İl Başkanı Mustafa Şişman, Hak-İş'e bağlı sendika yöneticileri, temsilciler ve üyeler katıldı.

Hak-İş'in geçtiğimiz yıl düzenlediği ve 120 ülkeden katılımın olduğu kısa film yarışmasında birinci olan İsrail'in Filistin'de uyguladığı zulmü ve Filistin halkının çaresizliğini anlatan 'Roof Knocking' filmi ve Hak-İş'in Filistin'le ilgili çalışmalarını içeren sinevizyon gösterildi.

Hak-İş üyesi işçilerinden toplanan aidatların lükse ve israfa harcanmadığı, bu paralarla Filistin'de yetimhane yapıldığı ifade edildi.^v

Gaziler ve şehit yakınları İsrail'e tepki göstermek için Kudüs'e gidecek

Türkiye Gaziler ve Şehit Aileleri Vakfı, Batman'dan şehit yakınları ve gazilerden oluşan bir heyetle Kudüs'e ziyarette bulundular.^{vi}

"Hepimiz Meryem'iz"

İsrail zulmüne maruz kalan Kudüslü kadınların seslerini duyurmak amacıyla Bağcılar Belediyesi ile Uluslararası Kudüs Eğitim Kültür ve Araştırma Derneği (UKEAD) tarafından "Hepimiz Meryemiz" kampanyası başlatıldı. Bağcılar Belediye Başkanı Lokman Çağırıcı'nın da iştirak ettiği kampanyanın açılış toplantısına katılan milletvekilleri, aydınlar, aktivistler ortak bir ağızla "Tüm insanlık adına Kudüs'te görev yürüten Meryemler için elimizden geleni yapmak zorundayız" çağrısını dile getirdi.

28 Ocak tarihinde başlayan ve 50 ülkede devam edecek kampanya 8 Mart tarihine kadar sürecek olan kampanyanın çalışmaları Türkçe, İngilizce, Arapça, Fransızca olmak üzere 4 dilde yürütülmektedir.^{vii} "Hepimiz Meryem'iz" kampanyası, Kuveyt, Umman Sultanlığı, Lübnan, Ürdün, Tunus, Fas, Malezya ve Kanada gibi ülkelerde de yapılacak.

Türkiye'nin ardından Doha'da da başlatılan "Hepimiz Meryem'iz" kampanyası, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne dek sürecek. Katar'da birçok kurumun katılımıyla gerçekleştirilecek etkinliklerle terör devleti İsrail'in, Kudüs'te özellikle kadın ve çocuklara yönelik insanlık dışı ihlallerinin dünyaya duyurulması için uluslararası cephe oluşturulması amaçlanıyor. Katar'daki etkinliklere Cisir Kültür Kulübü, Katar Kızılayı, Katar Üniversitesi, Uluslararası ve Arap İlişkileri Forumu, Doha Yüksek Lisans Enstitüsü, Arap Siyasi Araştırma ve İncelemeler Merkezi gibi çok sayıda kurum katılıyor.^{viii}

Filistin'deki Etkinlikler

Batı Şeria'da "Osmanlı Döneminde Kudüs Vakıfları" konferansı

Ramallah Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, işgal altındaki Batı Şeria'nın Ramallah kentinde "Osmanlı Döneminde Kudüs Vakıfları" konferansı düzenledi. Konferansa Filistin'deki İslami Vakıflar üzerine araştırmalar hazırlayan yaklaşık 70 öğrencinin katıldı.

Filistinli öğrenciler bir süredir Osmanlı arşivlerini incelemek için Türkçe öğrenmeye teşvik edilmektedir.^{ix}

Mirasımız Derneği'nin “2018 Kudüs Raporu” Açıklandı

Mirasımız Derneği, 2018 Kudüs raporunu bir otelde düzenlenen basın toplantısında açıkladı. Basın toplantısında konuşan dernek başkanı Mustafa Demirci Türkiye'den Kudüs'e yapılan ziyaretler hakkında 2017'de 41 bin kişinin Kudüs'e gittiğini, 2018 de ise vize kısıtlamaları nedeniyle bu sayının azaldığını belirtti. "Bir kişinin yılda sadece bir kez ziyaret etmesi şartını getiren İsrail, Kudüs rehberlerine de vize vermemeye başladı. Halbuki İsrail vatandaşları ülkemize vizesiz geliyorlar." Diye sözlerine devam etti.

Mescid-i Aksa'ya yapılan baskınlarla ilgili olarak 2018'de İsrailli milletvekillerinin de katıldığı 29 bin 801 baskın yapıldığını ve bu baskınlarda içeride ayınlar yapılmaya başlandığını kaydetti. Mescid-i Aksa'da yaşanan kapatmalar, ibadetlerin engellenmesi, ev ve iş yerleri hakkında kapatma ve yıkım kararları, Kudüs'te tutuklanan Filistinliler ve bu tutukluların durumları, ayrıca şehitlerin sayısına dair istatistiklerin yer aldığı raporda Kudüs'ün Yahudileştirilmesine yönelik kazı çalışmaları hakkında da son bilgiler bulunmaktadır.

Mirasımız Derneği'nin Kudüs'teki çalışmalarına da değinen Demirci, şu bilgileri verdi: "Yıl boyunca yapılan seferlerle beş bin kişi Mescid-i Aksa'ya taşındı. 800 öğrenciye okul çantası ve kırtasiye malzemeleri dağıtıldı. 15 bin ihtiyaç sahibi aileye kumanya paketi dağıtıldı. Bin 650 aileye soba, battaniye, kışlık kıyafet yardımı yapıldı. Aksa'ya yakın mesafede olan Tütüncü Evi'nin restorasyonu yapıldı. Ramazan'da Mescid-i Aksa'da 30 bin kişiye iftar verildi. 13 bin 500 aileye kurban eti ulaştırıldı. Kudüs'te Ailem Var Projesiyle 550 aileye nakdi yardım yapıldı. 4 bin 500 çocuğa her iki bayram öncesi bayramlık kıyafet dağıtıldı. Kudüs'te Kardeşim Var Projesiyle 300 yetime nakdi yardım yapıldı. Engelli ve hastalar için 150 tekerlekli sandalye alındı. 175 öğrenciye burs verildi. Yıl boyunca Aksa'da cuma sonrası yemek dağıtımı yapıldı. Yıl boyunca 15 defa Aksa'nın genel temizliği gerçekleştirildi."^x

İsrail'in Uluslararası Geçici Varlık (TIPH) kararı hakkında tepkiler

Dışişleri Bakanlığı

Türkiye Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada şu ifadelere yer verildi: İsrail'in, Filistin'in El Halil şehrinde yerleşik çok taraflı gözlem gücü “El Halil Uluslararası Geçici Mevcudiyeti”nin (TIPH) görevini tek taraflı olarak sonlandırmasını şiddetle kınıyor, siyasi nitelik taşıyan bu kararın geri alınmasını bekliyoruz.

İsrail Hükümeti'nin kararına gerekçe olarak gösterdiği, TIPH'in İsrail aleyhine çalıştığı iddiasını kati surette reddediyoruz. 1997'de faaliyete geçmesinden bu yana ülkemizden de gözlemcilerin kesintisiz olarak görev aldığı TIPH, İsrail işgali altında bulunan El Halil'de gerginliğin azaltılmasına değerli katkılar sağlamıştır.

El Halil’de TIPH’in kurulmasına yol açan koşullar bugün de devam etmektedir. Bu çerçevede, TIPH’in sonlandırılmasının İsrail’in Dördüncü Cenevre Sözleşmesi başta olmak üzere uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerini ve hesap verme sorumluluğunu ortadan kaldırmadığı açıktır. Uluslararası toplumu, İsrail’in bu yükümlülüklerine riayet etmesini sağlamaya davet ediyoruz.

İsrail ve Filistin arasında 1967 sınırları temelinde iki devletli bir çözüm vizyonunu destekleyen Türkiye, bu anlayışla El Halil’deki durumu yakından izlemeye devam edecektir.^{xi}

AKP Sözcüsü Ömer Çelik

Twitter hesabından yaptığı açıklamada şunları kaydetti: "İsrail, işgal altındaki Batı Şeria'nın El Halil kentindeki Uluslararası Geçici Mevcudiyet Gücü'nün görev süresini uzatmama kararı aldı. Bu, hukuksuzlukları örtbas etmek isteyen İsrail'in kınanması gereken yeni bir adımdır.

Netanyahu hükümetinin, bu karara gerekçe olarak gösterdiği, TIPH'nin İsrail aleyhine çalıştığı iddiası, kimse için inandırıcı değildir. Netanyahu hükümetinin gerekçesi gerçekleri ters yüz etme çabasıdır ve TPIH'in işini objektif yaptığını göstermektedir.

İsrail'in uluslararası hukuka riayet etmekten ve hesap verme sorumluluğundan kaçmak için bu adımları attığı açıktır. Bu görev gücünü kaldırması, hesap verme sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

TIPH, El Halil'deki Filistinliler için güvenlik duygusu oluşturmak için Filistin yönetimi ve İsrail'in davetiyle 1997'den bu yana bölgede bulunuyordu. Bu ihtiyaç ortadan kalkmadı. Aksine böyle bir gücün varlığı daha da gerekli hale geldi.

İsrail'in bu adımı yeni saldırganlıkların planlandığını gösteriyor. Tüm dünyayı, El Halil'deki durum konusunda daha dikkatli olmaya çağırıyoruz."^{xii}

Diğer gelişmeler

Erdoğan, İsrail Parlamentosundaki Arap kökenli milletvekillerini kabul etti

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, İsrail Parlamentosundaki Arap kökenli milletvekillerini kabul etti. Erdoğan'ın Huber Köşkü'ndeki kabulü, basına kapalı 1,5 saat sürdü. Erdoğan ile Filistin kökenli parlamenterler arasında son derece sıcak bir diyalog yaşandığı öğrenildi.

Kabul ettiği milletvekillerine, İsrail Parlamentosunda Filistinlilerin iradesinin temsilcisi olarak üstlendikleri kritik görev için teşekkür eden Erdoğan, milletvekillerine birlik ve beraberlik içinde hareket etmeye devam etmeleri çağrısında bulundu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, milletvekillerine "Gazze'de yaşanan İsrail zulmüne", "Yahudi ulus devlet yasasına" ve "Türkiye ile ilgili sarf edilen asılsız söylemlere" karşı gösterdikleri duruş için müteşekkir olduğunu ifade etti.^{xiii}

Erdoğan'a ve Türkiye'ye teşekkür eden Filistin kökenli milletvekillerinin şu ifadeleri kullandıkları belirtildi: "Dünyanın seyirci kaldığı bu zulme karşı çıkan ve Filistin halkının yanında olan tek dünya lideri sizsiniz. Filistinliler olarak sizi de liderimiz olarak görüyoruz. AK Parti'yi ve sizi rol modelimiz olarak kabul ettik".^{xiv}

Filistin'e giden turist sayısı 2018'de 3 milyonu geçti

Filistin Turizm ve Tarihi Eserler Bakanlığından yapılan yazılı açıklamaya göre, İsrail işgali altındaki Filistin topraklarını 2018 yılında ziyaret eden turist sayısı, 2017'ye göre yüzde 12,3 artarak, 3 milyon 49 bin 753 oldu.

Bakanlığın bir önceki yıla göre 2019'da Filistin'i ziyaret edecek turist sayısını artırmayı amaçladığı belirtilen açıklamada, mevcut verilerin de bu yönde olduğu kaydedildi. Bakanlığın verilerine göre, 2017 yılında Filistin'i 2 milyon 715 bin 804 turist ziyaret etmişti.^{xv} Türkiye'den Kudüs'e yönelik ziyaretlerde her geçen yıl artış söz konusuydu; ancak İsrail, Filistin topraklarına ördüğü ayırım duvarları gibi 2018'de de Türkiye ile Kudüs arasında vize duvarı ördü ve 2018 Kudüs ziyaretlerinde büyük bir düşüş yaşandı. Ülkemizden 2016'da 30 bin 2017'de 41 bin ziyaretçi Kudüs'e giderken 2018'in ikinci yarısından itibaren ziyaretlerde büyük düşüş yaşandı. İsrail artık çoğu kimseye vize vermeyerek ziyaretleri engellemeye çalışmaktadır.^{xvi}

Makaleler

Zekeriya Kurşun: Haaretz Gazetesi'ne cevap: Kudüs'te Yahudiler ve Osmanlılar

Zekeriya Kurşun'un Yeni Şafak'taki köşesinden Haaretz Gazetesi için yazmış olduğu cevap yazısından iktibaslar aktarıyoruz: "Geçen yılın ilk aylarında, İsrail, Kudüs'teki kiliselerin işletmelerinden vergi almak istedi. Belki tarihinde ilk defa Kamame kilisesi başta olmak üzere birçok kilise bu kararı protesto etmek üzere kapılarını ibadete kapattı. Dünyada oluşan tepkiler üzerine Netanyahu bu kararı askıya aldı ama iptal etmedi. Şimdi gelen haberlere göre, Doğu Kudüs'te vergi muafiyetine sahip bazı köklü Müslüman ailelerin de benzeri bir tehdit ile karşı karşıya olduklarıdır. Tabi bu kolay alınabilecek bir karar olmamakla birlikte, İsrail'in bugüne kadar yaptıkları dikkate alındığında uzak bir ihtimal değildir."

"İsrail Devleti'nin sözcülüğünü yapan 24 Ocak tarihli Haazretz gazetesinde, Osmanlı dönemindeki bir yönetici ailesinin Yahudileri maruz bıraktığı vergi uygulamalarının dile getirilmesi zamanlama bakımından manidardır. Doğrusu yazı sadece birkaç yıllık bir idari dönemi ele alıyor. Ama ironik bir başlık kullanıyor: "Babası Gibi Evlat: Kudüs Yahudilerine İşkence Eden Osmanlı Valisi""

“Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’nın (YTB) koordinatörlüğünde Filistin Platformu tarafından sürdürülen arşiv çalışmalarında, bilinenleri değiştiren pek çok önemi konu dışında, Haaretz gazetesine de cevap teşkil eden sonuçlar ortaya çıkmıştır.”

“Osmanlı Arşivi’nde bulunan belgeler arasında; Kudüs’teki Yahudilerden, kanuni vergilerin dışında bir şey talep edilmemesi; evlerinde Tevrat okuyup, ibadet etmelerine engel olunmaması, kanunlar dahilinde yaptıkları ticaretin engellenmemesi, Kudüs’ü ziyaret eden Yahudilere iyi davranılması, fakirlerinin kollanıp korunması gibi yüzlerce kayıt bulunmaktadır.”

“Eğer Haaretz gazetesinin mezkûr hikâyeyi dile getirmesinde bir kasıt yoksa bile bizim bu yazıdan kastımız, dünya barışı için tarihi tecrübeden istifade edilmesini önermektir. Güzel Türkçemizde, Yunus Emre’ye atfedilen “Zulm ile âbâd olanın âhırı berbâd olur” sözü unutulmamalıdır.”^{xvii}

Yasin Aktay: ABD’de Filistin-İsrail konusunda “susmanın ihanet sayıldığı nokta”

Yasin Aktay Yeni Şafak’taki köşesinde ABD’li New York Times’ın köşe yazarlarından Michelle Alexandre’in bir makalesini ele alarak Filistin- İsrail meselesi konusunda sessizliği bozma çağrısına kulak vermek gerektiğini anlatıyor. Zira bu durum artık ABD’nin kendisi için bir tehdit haline gelmiştir. Söz konusu yazıdan iktibaslar aktarıyoruz:

“ABD’nin Ortadoğu politikalarını, özellikle İsrail’e verdiği desteği ABD’nin ontolojik zorunluluğu olarak görenler var. Bunlar ABD’nin Ortadoğu’da bugün yapmakta olduklarından başka bir seçeneği olmadığı ve hatta yaptığı her şeyin büyük Amerikan stratejilerinin bir parçası olduğunu düşünüyor olmalı. Bu görüşe göre İsrail’in Ortadoğu’da baştan beri varlığı ABD’nin hegemonyasının çok stratejik bir ayağını oluşturuyor... Biz ise burada defalarca söyledik, ABD’nin İsrail’le ilişkisi kesinlikle zorunlu bir ilişki değil ve ona güç kazandırmak yerine gücünü her geçen gün aşındırmakta, küresel hegemonyasını da tehdit etmektedir.”

“Bütün uluslararası ilişki ve teamülleri yok sayan saldırgan, işgalci ve katliamcı uygulamalarla sayısız insan hakkı ihlalleri ortaya koyan İsrail’e verdiği destek olmasa ABD’nin küresel hegemonyasının ömrü daha uzun olur Ortadoğu’da çok daha derinlere kök salabilirdi.”

“Michelle Alexandre’in ABD’de bu durumla ilgili havayı yansıtan çok ilginç bir yazısı yayımlandı. “Filistin konusunda sessizliği bozmanın zamanı” başlığı altında yayınlanan yazı, Mart’in Luther King Jr.’ın 1967’de Vietnam Savaşı hakkında Amerikan kamuoyunda var olan suskunluğu bozmaya daveti arasında bir karşılaştırma yaparak başlıyor.”

“King, Manhattan’daki Riverside Kilisesi ziyaretinde “susmanın ihanetle aynı anlama geldiği noktadayız artık” diyerek kralın çıplaklığını herkese göstermişti. Alexander da “aynı noktadayız” diyor, “Filistin ve İsrail konusunda mecbur bırakıldığımız suskunluğa devam etmenin artık ihanetle aynı anlama geldiği noktadayız.”^{xviii}

- ⁱ “Başkan Ataç’tan Filistin’e destek açıklaması”, *Haberturk*: 15 Ocak 2019. Link: <https://www.haberturk.com/eskisehir-haberleri/66102124-baskan-atactan-filistine-destek-aciklamasi-eskisehirdeki-filistin-gecesi-etkinligine-katilan>
- ⁱⁱ “Filistin’in Ankara Büyükelçisi Faed Mustafa Zonguldak’ta”, *Milliyet*: 11 Ocak 2019. Link: <http://www.milliyet.com.tr/filistin-in-ankara-buyukelcisi-faed-zonguldak-yerelhaber-3227007/>
- ⁱⁱⁱ “Dava Filistin Oyunu Başkentte Sahnelendi” *Haberler*: 22 Ocak 2019. Link: <https://www.haberler.com/dava-filistin-oyunu-baskentte-sahnelendi-11668995-haberi/>
- ^{iv} Emin İleri, “İsrail, Filistin topraklarında yeni bir Apartheid uyguluyor”, *AA*: 18 Ocak 2019. Link: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-filistin-topraklarinda-yeni-bir-apartheid-uyguluyor/1368552>
- ^v Mücahit Türetken, “Kudüs’ü özgürleştirmeyi başkalarından beklemeden biz yapacağız”, *AA*: 11 Ocak 2019. Link: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/kudusu-ozgurlestirmeyi-baskalarindan-beklemeden-biz-yapacagiz/1362458>
- ^{vi} “Gaziler ve Şehit Yakınları İsrail’e tepki göstermek için Kudüs’e gidecek”, *Haberturk*: 21 Ocak 2019. Link: <https://www.haberturk.com/batman-haberleri/66249847-gaziler-ve-sehit-yakinlari-israile-tepki-gostermek-icin-kuduse-gidecek>
- ^{vii} “Kudüs’teki kadınlar için “Hepimiz Meryemiz” kampanyası Bağcılar’dan start verdi”, *İstanbul Times Haber Merkezi*: 29 Ocak 2019. Link: <http://www.istanbultimes.com.tr/bagcilar/kudusteki-kadınlar-icin-hepimiz-meryemiz-kampanyasi-bagcilar-dan-h43103.html>
- ^{viii} “Önce Türkiye şimdi de Katar Hepimiz Meryemiz”, *Yeni Akit*: 30 Ocak 2019. Link: <https://www.yeniakit.com.tr/haber/once-turkiye-simdi-de-katar-hepimiz-meryemiz-598971.html>
- ^{ix} “Batı Şeria’da ‘Osmanlı Döneminde Kudüs Vakıfları’ konferansı”, *YeniAsya*: 20 Ocak 2019. Link: <http://www.yeniasya.com.tr/kultur-sanat/bati-seria-da-osmanli-doneminde-kudus-vakiflari-konferansi-484119>
- ^x “Mirasımız Derneği’nin 2018 Kudüs Raporu Açıklandı”, *Haberler*: 24 Ocak 2019. Link: <https://m.haberler.com/mirasimiz-dernegi-nin-2018-kudus-raporu-aciklandi-11674420-haberi/>
- ^{xi} “No:22, 1 Şubat 2019, İsrail’in El Halil Uluslararası Geçici Mevcudiyeti’ni (TIPH) Sonlandırması Hk.” *T.C. Dışişleri Bakanlığı*: 1 Şubat 2019. Link: <http://www.mfa.gov.tr/no-22-israil-in-el-halil-uluslararasi-gecici-mevcudiyeti-ni-sonlandirmasi-hk.tr.mfa>
- ^{xii} “Türkiye’den İsrail uyarısı: Dünya dikkatli olsun”, *Haber 7*: 2 Şubat 2019. Link: <http://www.haber7.com/guncel/haber/2819340-turkiyeden-israil-uyarisi-dunya-dikkatli-olsun/?detay=1>
- ^{xiii} “Başkan Erdoğan’dan Filistin Mesajı”, *Takvim*: 2 Şubat 2019. Link: <https://www.takvim.com.tr/guncel/2019/02/02/baskan-erdogandan-filistin-mesaji-turkiye-sirtini-donmeyecektir>
- ^{xiv} “Ak Parti ve Erdoğan rol modelimiz”, *Akşam*: 5 Şubat 2019. Link: <https://www.aksam.com.tr/siyaset/ak-parti-ve-erdogan-rol-modelimiz/haber-819914>
- ^{xv} “Filistin’e giden turist sayısı 2018’de 3 milyonu geçti”, *TRT Haber*: 20 Ocak 2019. Link: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/filistine-giden-turist-sayisi-2018de-3-milyonu-gecti-401869.html>
- ^{xvi} “2018 Kudüs Raporu”, *Mirasımız Derneği*: 28 Ocak 2019. Link: <https://mirasimiz.org.tr/sayfa/2018-Kudus-Raporu/1976>
- ^{xvii} Zekeriya Kurşun, “Haaretz Gazetesi’ne cevap: Kudüs’te Yahudiler ve Osmanlılar”, *Yeni Şafak*: 21 Ocak 2019. Link: <https://www.yenisafak.com/yazarlar/zekeryakursun/haaretz-gazetesine-cevap-kuduste-yahudiler-ve-osmanlilar-2049071>
- ^{xviii} Yasin Aktay, “ABD’de Filistin-İsrail konusunda “susmanın ihanet sayıldığı nokta”, *Yeni Şafak*: 23 Ocak 2019. Link: <https://www.yenisafak.com/yazarlar/yasinaktay/abdde-filistin-israil-konusunda-susmanin-ihanet-sayildigi-nokta-2049008>